

POVESTIRILE ȘI REPOVESTIRILE COPIILOR CA METODĂ DE ÎNVĂȚARE FOLOSITĂ ÎN ACTIVITĂȚILE DE LIMBĂ ȘI COMUNICARE

REZUMAT: Ch. Perrault spunea: „Oricât de simple și de ușoare ar părea aceste povești, ele nasc fără îndoială, între copii dorința de a fi asemănător cu cei buni care ajung fericiți și în același timp se naște în sufletul lor teama față de nenorocirile ce li s-ar putea întâmpla dacă i-ar urma pe cei răi(...) este de necrezut cu câtă sete primesc aceste inimi pure și încă neocapte morala ascunsă în haina basmului”.

De aceea, planificându-și activitatea de povestire în cadrul programului instructiv-educativ, educatoarea trebuie să se asigure ca la data respectivă copiii au deja formate reprezentările la care va face apel povestirea și au suficiente cunoștințe care să le permită perceperea ei fără dificultăți. Pentru aceasta trebuie selectată cu grijă povestea, povestirea, respectându-se principiul accesibilității, să se cunoască foarte bine textul înainte de a-l expune, eventual de a-l prelucra și adapta posibilităților de înțelegere și asimilare ale copiilor.

Astfel, înlocuirea unor expresii, eliminarea unor elemente fantastice care au depășit posibilitățile de percepere sau introducerea unor onomatopee, a unor repetări sau amănunte din viața animalelor care atrag copiii, sunt intervenții ce fac mai accesibilă povestirea și mai eficientă.

Încă de la cea mai fragedă vârstă copiii trebuie deprinși să-și exprime cu ușurință gândurile, dorințele, impresiile și să redea în mod inteligibil, cursiv, logic o poveste, o întâmplare trăită sau auzită de la alții. Aceste deprinderi se formează mai ales prin intermediul activităților de educare a limbajului.

Prin reproducerea unor povești cunoscute, ori a unor filme pentru copii, prin expunerea încheată a unor întâmplări, aspecte sau fapte din experiența personală, din viața animalelor și altor viețuitoare din mediul înconjurător, se face apel în cel mai înalt grad la activizarea vocabularului și la redarea ideilor prin cuvinte și expresii adecvate situației, se exersează vorbirea copiilor.

Povestirile copiilor se proiectează ca activități frontale și pe grupuri mici, ce devin necesare din a doua parte a anului școlar la grupa mijlocie, ținând seama de posibilitățile sporite de exprimare ale copiilor și de nivelul lor de dezvoltare intelectuală.

La grupa mică nu putem folosi decât povestirile educatoarei și-i putem stimula să povestească liber episoade scurte din viața lor și a familiei.

Ponderea o au povestirile copiilor la grupele mari și pregătitoare, unde se solicita din plin imaginația creatoare, gândirea și limbajul, se exersează capacitatea de a găsi o soluție originală unei situații posibile.

În exersarea creării de povestiri se observă trecerea de la o etapă de repetare stereotipă la acțiuni legate de un subiect, la crearea mai multor variante inedite pe aceeași temă.

Nu interesează valoarea povestirii ca producție literară a micului autor, ci expresivitatea acestuia în acțiunea de compunere verbală proprie copilului.

Astfel accentul cade pe:

-deprinderea copilului de a reda conținutul unei povestiri cunoscute, respectând succesiunea logică a episoadelor și exprimarea clară, coerentă, expresivă.

- deprinderea de a compune scurte povestiri despre ceea ce văd într-un șir de ilustrații sau într-un singur tablou sau jucărie folosită ca suport intuitiv.

- deprinderea de a continua expunerea educatoarei întreruptă în punctul culminant și de a găsi una sau mai multe variante pentru deznodământ.

Trebuie evidențiați copii care au găsit un titlu adecvat povestirii, care au prezentat elemente originale, s-au exprimat corect, cursiv, nuanțat, au utilizat dialogul, descrierea, formule stereotipe etc.

În cadrul povestirilor contribuția personală a copiilor este mai restrânsă, iar reușita lor este condiționată de modul în care ei și-au însușit povestirea educatoarei și de măiestria acesteia în fixarea conținutului cu ajutorul ilustrațiilor, diafilmului sau teatrului de păpuși.

În acest scop se recomandă repetarea povestirilor al căror text urmează să fie povestit de copii în diferite momente ale programului zilnic (în cadrul activităților libere), în momente creative -sector bibliotecă, la activitățile libere la alegere sau în programul de după-amiază în grădinițele cu program prelungit: în sala de grupă a unor tablouri cu scene și comentarea acestora este binevenită.

Reповestirea este un mijloc de exersare a vorbirii copiilor

Prin activitatea de repovestire a textelor literare (povești, povestiri) expuse de educatoare, se dezvoltă gândirea logică și memoria copiilor.

Copiii trebuie :

- să redea întâmplări reale sau imaginare în succesiunea lor;
- să desprindă trăsături ale personajelor;
- să aprecieze fapte ale acestora;
- să comunice gânduri și impresii despre întâmplări și personaje;
- să aleagă personajul care le-a plăcut sau pe care-l consideră model, motivându-și preferința.

În repovestire contribuția copiilor este restrânsă.

Activitatea de repovestire se poate organiza în forme diferite, în funcție de nivelul grupei, de accesibilitatea textului ce urmează a fi reprodus și de mijloacele de care dispune educatoarea.

Activitatea de repovestire se poate organiza începând cu grupa mică, dar poveștile și povestirile trebuie să fie simple, accesibile. Reușita activității de repovestire depinde de gradul de însușire a povestirii de către copii, adică de: însușirea conștientă, însușirea temeinică a povestirii.

Reповestirea unui text literar se poate realiza în forme diferite:

repovestire pe baza unor tablouri ilustrații ce redau episoadele principale ale povestirii;

repovestire pe baza unui plan verbal corespunzător fragmentelor logice ale povestirii;

repovestire liberă;

repovestire pe baza unui text citit de educatoare.

Reповestirea pe baza unor tablouri -ilustrații ce redau episoadele principale ale povestirii.

Desfășurarea repovestirilor pe bază de tablouri- ilustrații conține următoarele secvențe:

Introducere în activitate unde educatoarea anunță titlul și autorul povestirii.

Expunerea, pe scurt, a conținutului povestirii.

Repovestirea în care copiii povestesc conținutul pe baza tablourilor care redau câte un episod al povestirii; dacă este cazul, pot fi solicitați copiii să completeze expunerea.

Povestirea integrală. Unul sau doi copii realizează povestirea integrală; cu cât se vor folosi mai puțin de tablouri, cu atât repovestirea devine liberă. spre exemplu, povestirea după un șir de tablouri cu episoadele mai importante din

„Punguța cu doi bani” de ION. Creangă, la grupa mare a avut ca suport intuitiv șase imagini, reprezentând următoarele scene :

- întâlnirea cocoșului cu boierul hrăpăreț care îi ia punga

aruncarea cocoșului în fântână de către vizitiu;

introducerea cococoșului în cuptorul cu jărat și salvarea lui;

prezența cocoșului în cireada cu vite;

aruncarea cocoșului în haznaua cu bani;

întoarcerea triumfătoare a cocoșului acasă la moș.

După ce s-a anunțat subiectul și s-au amintit personajele se descoperă rând pe rând câte un tablou, solicitând unul-doi copii să povestească episodul reprezentat în desen. Se insistă pe folosirea formulilor de început, pe realizarea unei exprimări coerente, expresive. La fel se

- procedează cu celelalte tablouri, iar spre sfârșitul activității vor fi solicitați 2-3 copii să redea în întregime conținutul povestirii.

- repovestire pe baza unui plan verbal corespunzător fragmentelor logice ale povestirii
Acest tip de repovestire face trecerea spre povestirea liberă.

Educația trebuie să realizeze în prealabil un plan verbal accesibil și succint, care delimitează secvențele povestirii, în funcție de grupa de vârstă și de nivelul copiilor, planul este simplu sau mai amplu: la grupa de 4-5 ani, planul trebuie să fie mai amănunțit. Educația expune planul verbal pe baza căruia copiii realizează repovestirea. La grupa mare pregătitoare se poate urmări prezentarea unor detalii semnificative, unele întrebări pot solicita explicații și aprecieri ale faptelor. Povestirile scurte trebuie să fie repovestite în întregime de un singur copil, povestirile mai dezvoltate pot fi redade de doi-trei copii.

La grupa de 5-6 ani, se recomandă stimularea repovestirii libere prin care se exersează vorbirea liberă a copiilor.

Etapile activității de repovestire pe baza unui plan verbal sunt:

Organizarea activității presupune asigurarea unui cadru adecvat desfășurării activității și pregătirea materialului didactic.

Desfășurarea activității

Introducerea în activitate constă în:

-prezentarea unor imagini din poveste sau povestire, pe care copiii trebuie să le identifice

spunând titlul și autorul;

-prezentarea unui personaj din poveste/ povestire;

- audierea unui fragment din poveste/povestire;

-expunerea unei machete sau a unui decor, care înfatșează locul de desfășurare acțiunii.

Repovestirea conținutului poveștii/povestirii, pe fragmente, se realizează pe baza unui plan verbal.

De exemplu, plan de întrebări dezvoltat pentru povestirea „Ursul păcălit de vulpe” de Ion

Creangă:

-Unde se afla vulpea ?

-Cine venea pe drum?

-Cum și-a făcut rost de mâncare vulpea?

-Ce-a făcut țăranul când a văzut vulpea în mijlocul drumului?

-Cum l-a păcălit vulpea pe urs?

La grupa mare, planul de întrebări este mai redus:

- Cum a reușit vulpea să-și găsească hrana?

- Cum l-a păcălit vulpea pe urs?

Toate aceste întrebări îi ajută pe copii să-și reamintească povestea și ordinea logică a întâmplărilor.

Încheierea activității se poate realiza prin:

-povestirea integrală a conținutului poveștii/povestirii:

-aprecierea faptelor personajelor din poveste/povestire (fapte bune-fapte rele și motivarea acestora);

-alegerea unui personaj preferat și motivarea alegerii:

-redare, prin desen, a unei secvențe din poveste/povestire sau unui personaj îndrăgit;

-recompunerea din fragmente a unei imagini din poveste/povestire (puzzle).

Repovestire pe baza unui text citit

Prin lectura expresivă a unui text literar, educatoarea îi ajută pe copii să descopere frumusețea limbii literare, stimulându-i interesul pentru carte, prin aceasta pregătindu-se pentru activitatea școlară.

Pentru copii este dificil să urmărească lectura unui text literar, aceasta presupunând atenție și memorie de lungă durată.

După citirea textului literar, educatoarea accesibilizează înțelegerea mesajului prin întrebări adecvate, clare și simple. Întrebările trebuie formulate astfel încât răspunsul să nu se reducă la cuvintele monosilabice: „da”. „nu”.

Prin întrebări și răspunsuri, se stabilesc momentele principale ale acțiunii, personajele și trăsăturile acestora desprinse din faptele lor.

Concomitent cu prezentarea conținutului textului literar se explică cuvintele și expresiile necunoscute sau cu diferite conotații în text.

-După familiarizarea cu textul literar, se recomandă recitirea integrală (dacă textul nu este de dimensiune mare) sau parțială a acestuia.

Demersul didactic următor este desprinderea/înțelegerea mesajului.

În încheierea activității, se reactualizează alte texte literare înrudite tematic, ca tip de personaje și ca mesaj, măcar prin simpla menționare a titlului și a autorului.

○ Repovestire liberă

Repovestirea liberă se caracterizează printr-o mare libertate a imaginației copiilor. E în funcție de preferință și de receptarea afectivă. Totuși, este necesar să se asigure o succesiune logică a povestirii și să se acorde atenție exprimării corecte, nuanțate.

De influența și rolul formativ pe care l-au avut povestirile asupra copiilor, ne-am dat seama îndeosebi în momentul când am reprodus povestirile în cadrul activităților de *repovestire*.

În cadrul repovestirilor copiii reproduc conținutul unor povestiri cunoscute anterior în care folosesc expresii literare, exersând limbajul sub toate aspectele : fonetic, lexical și gramatical, cât și limbajul contextual și monologat.

Pentru a da posibilitate copiilor să le reproducă cât mai exact am asigurat însușirea conștientă a povestirilor prin repetare cu ajutorul diafilmului, a audierii înregistrărilor pe casetă în cadrul jocurilor și activităților alese. De asemenea, am expus în sala de grupă imagini ce concretizau conținutul poveștilor, cât și păpușile care întruchipau personajele sau siluetele.

Astfel, am organizat în prima parte a anului *repovestiri după un șir de ilustrații* pentru a le reaminti tehnica desfășurării unei astfel de activități și de a le reactualiza deprinderile deja însușite la grupa mijlocie.

În cadrul activităților de educarea limbajului am utilizat *Diagrama Venn*, procedeu ce se aplică cu maximă eficiență în activitățile de observare, povestiri, *Scufița Roșie* și *Alba ca Zăpada și cei șapte pitici*.

Am pregătit un poster dintr-o coală de carton duplex pe care era realizată *Diagrama Venn* (două cercuri care se intersectează, un cerc fiind de culoare roșie, celălalt de culoare verde iar intersecția lor având culoarea galbenă) și materialul didactic format din siluetele personajelor din cele două povești desene, plăcute dreptunghiulare colorate nescrise, siluete ale unor chipuri

vesele, chipuri triste, buline negre, buline colorate. Am completat diagrama cu elementele, acestea reprezentând idei de la fiecare copil. Am adresat întrebări precum: „Care sunt metode și procedee variate: citire expresivă, povestire, convorbire, observarea ilustrațiilor din cărți, vizionarea unor diafilme, reflectarea conținutului povestirilor în cadrul jocurilor, a dramatizărilor copiilor.

Prin reproducerea povestirilor cunoscute, copilul își formează priceperi și deprinderi pentru povestit condiție esențială pentru compunerea propriilor povestiri.

Povestirile create de copii, experimentate în cadrul cercetării noastre la grupa mare se organizează treptat în funcție de complexitatea scopului propus și în funcție de mijloacele folosite. Astfel, ordinea povestirilor create de copii poate fi următoarea: povestire după un șir de ilustrații, povestire cu început dat, povestire pe baza unui plan dat, povestire după modelul educatoarei, povestire după o temă dată (cu prezentarea unei imagini sugestive), povestire cu personaje îndragite de copii, povestire după desenele copiilor, povestire după o jucărie, povestire colectivi, povestiri libere.

Prezentăm în continuare exemple de activități de povestiri create de copii.

Povestirile create după un șir de ilustrații se deosebesc de repovestirile realizate după ilustrații, deoarece copiii nu reproduc conținutul unei povestiri cunoscute, ci sunt puși în fața unor situații necunoscute care trebuie intuite și interpretate într-un mod original.

Dacă povestirea după imagini a copiilor din grupa mijlocie este redusă, rezumându-se de cele mai multe ori, la numirea separată a elementelor care aparțin imaginii, preșcolarii mari reușesc să includă fiecare element într-o acțiune, să-i dea cursivitate și semnificație, să îmbogățească faptele respective și să întregască narațiunea.

CONCLUZII:

Strategia didactică utilizată a fost eficientă, în acest sens. Din când în când povestitorul putea fi întrerupt de un alt coleg, cu intenția de a continua el povestirea, așa cum dorește. De cele mai multe ori, firul povestirii se întreruptă, acesta luând alt curs, dar după mai multe variante, am căutat să le contopim și să le cizelăm, ajungând la cea mai reușită. În caietul meu de observații am înregistrat toate aceste încercări, precum și efortul copiilor în obținerea lor.

Am conchis că în crearea poveștilor de către copii totul pomește de la cunoștințele lor anterioare și în acest sens, toată atenția noastră a fost concentrată în întreținerea atmosferei de joc, de căutare, de investigare. Din șase copii participanți, pentru că au fost împărțiți încă de la început în grupuri mici (creația de grup), doi copii au realizat din prima încercare, trei copii au preluat subiectul și l-au conturat în linii originale, iar un copil a reușit cu ajutorul meu să o finalizeze.

BIBLIOGRAFIE

1. Abric J. -C. *Psihologia comunicării. Teorii și metode*. Iași: Polirim, 2002. 208 p.
2. Ana A., Cioflică S. M. *Proiecte tematice orientative*. Oradea: Tehno-art, 2003.
3. Antonovici Ș., Ciobotaru M. *Educarea limbajului-extindere (Îndrumător pentru educatoare)*. București: Aramis, 2006. 64 p.
4. Atkinson R. L. Atkinson R. C., Smith E. E. et al. *Introducere în psihologie*. București: Tehnică, 2002. 1090 p.
5. Bogdan-Tucicov A., Chelcea S., Golu M. *Dicționar de psihologie socială*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1981. 256 p.
6. Callo T. *Educația comunicării verbale*. Chișinău: Litera, 2003. 148 p.
7. C.Fierescu, Gh. Ghiță – *Mic dicționar de terminologie literară*, Ed. Ion Creangă , București, 1979, p.321
8. Gorgos C. *Vademecum în psihiatrie*. București: Medicală, 1985, 680 p.
9. Ion Covrig Monea – *Noțiuni de compoziție și stil*, EDP, București , 1970, p.
10. Săucan D. –Ș. *Comunicarea didactică. Expresivitate și stil*. București: Atos, 2003. 240 p.
11. Șchiopu U. *Dezvoltarea operativității gândirii copilului*.București:Științifică,1966.14/p.
12. Șerdean I. *Didactica limbii și literaturii române în învățământul primar*. București: Corint, 2006. 51 p.
13. Zlate M. *Fundamentele psihologiei*. București: Universitară, 2006. 461 p.

**Educatoare Cîrlan Florentina, doctorandă ULIM,
Școala Gimnazială Specială nr.14 Tulcea**